

MIGRÁCIÓS SZEMLE

Spanyol civil szervezet jelentése a nyugat-afrikai és nyugat-mediterrán tengeri útvonalakon bekövetkezett halálesetekről

https://caminandofronteras.org/wp-content/uploads/2022/01/MONITORE-DALVEN_v01.pdf

Több neves lap is idézte oldalán a spanyol nem kormányzati szervezet, a Caminando Fronteras mindössze 20 oldalt kitevő jelentését, melyben döbbenetes számok láthatók az Afrika és a spanyol területek közötti tengeri átkelések során történt halálesetekről: a 2019-es 655 fő előbb 2020-ban 2 170 főre, majd 2021-ben 4 404 főre ugrott. Ez utóbbi szám (is) sokszorosa a hivatalos adatoknak, ráadásul egyedüli forrásnak a túlélő irreguláris bevándorlók és az Afrikában élő családtagok elbeszélése tűnik. Az anyag tényszerűségét igencsak megkérdőjelezi, hogy nagyrészt személyes interjúkat idéz, egyértelműen hatásvadász célzattal, másrészt hozzávetőlegesen sem rendel dátumokat a halálesetekhez, harmadrészt pedig nem ad magyarázatot arra, hogy egyes elvándorlási okokat miért szerepeltet bizonyos partszakaszok esetében, míg másoknál nem.

A szervezet

A Caminando Fronteras egy 2002-ben alakult nem kormányzati emberi jogi szervezet (NGO), amely 16 éve foglalkozik a migránsok jogainak védelmével, munkatársai több nemzet képviselőiből verbuválódnak. A szervezet a veszélyeztetett migránsoktól érkező hívásokat követően riasztja Spanyolország, Marokkó és Algéria tengerészeti hatóságait. A Caminando Fronteras jogi, szociális és egészségügyi támogatást is nyújt a migránsoknak, és dokumentálja az emberi jogsértéseket a határ mindkét oldalán.

A jelentés célja

Az NGO a jelentés bevezetőjében ismerteti a bemutatott adatok célját: információt nyújtani a migráns közösségek és az áldozatok hozzátartozói számára, akik szeretnék tudni az igazságot a nyugat-európai-afrikai határon zajló eseményekkel kapcsolatban. A szervezet szerint ezek az információk szükséges lépést jelentenek a gyógyulás felé vezető úton azok számára, akiknek a szeretteik meghaltak vagy eltűntek.

Ahogy a beszámolóban olvasható, „csoportunk 2016 óta szisztematikusan gyűjti az áldozatokra vonatkozó információkat, így hosszú távú perspektívát kapunk a határ menti régiók halottakkal kapcsolatos politikájáról. (Az angol eredetiben *necropolitics*, ami szintén kissé hatásvadász kifejezés– a szerk.) Az útközben elhunyt emberekről való adatgyűjtés összetett folyamat, mivel ezek az emberek gyakran irreguláris útvonalakat választanak, ahol nem ismerik el a jogaikat és a létezésüket is tagadják. A nyugat-európai-afrikai határon bekövetkező halálesetek túlnyomó többsége a tengeren történik,

ahol a legtöbb holttest nyomtalanul eltűnik. [...] A halottak és eltűntek dokumentálása során felmerülő nehézségek ellenére az Emberi Jogok Megfigyelőközpontja keretében végzett munkánk lehetővé tette számunkra, hogy ellenőrizzük a bemutatott számokat. Minden adat elsődleges forrásokból és a mi adatbázisainkból származik.” (2.o.)

A fő számok

2021-ben 4 404 halálesetet jegyeztek fel a Spanyolország felé vezető tengeri útvonalakon. A legkevesebb haláleset (132) márciusban történt, a legtöbb pedig augusztusban (657). Ez az összesített szám több mint a duplája (102,95%) a 2020-asnak. A tengerbe veszett emberek holttestének majdnem mindegyikének (95,80%-át) nyoma veszett. A jelentés négy részre osztja az útvonalat keletről nyugat felé haladva: algériai, alborán, szoros-környéki, kanári, és 4 404 halálesetből 4 016-ot az utóbbihoz köt. Az áldozatok 21 ország állampolgárai, ebből 15 afrikai, 6 pedig ázsiai. 628 nő és 205 gyermek van az áldozatok között, és 83 csónak az összes utasával együtt tűnt el.

A jelentés tartalma

A jelentés a négy átkelési szakasz szerint közli adatait, több személyes elbeszélést elhelyezve mind a négy részben, a végén pedig táblázatban foglalja össze a migránsok származási országait, a migráció okait és a halottak számát.

Az úgynevezett kanári szakasz déli része címszó alatt Mauritániából, Szenegálból és Gambiából induló *cayucó*kon, azaz facsónakokon utazókról ad információt, míg az északi rész címszó alatt a Nyugat-Szahara déli részén található Bojador-fok és a Marokkó déli részén található Guelmim sivatagi városa közti partszakaszcól induló gumicsónakokkal foglalkozik. A déli szakaszon Maliból, Szenegálból, Gambiából, Elefántcsontpartról és Guineából indulnak útnak az emberek, míg az északin főként Guineából, Elefántcsontpartról, más, távolabbi afrikai országokból és néhány ázsiai országból. Az északi szakaszon belül külön említi a Bojador-fok és Dakhla városa közti partvidéket, ahonnan sokkal több nő kel útra, mint férfi. Ennek okát azonban nem részletezi.

A jelentés két szakaszt, a szoros-környékit és az alboránt összevonva kezel. Problémaként hozza fel, hogy Spanyolország a 35,5. szélességi fok alatt nem végez mentési tevékenységet, ebben látja a az Atlanti-óceán ettől délre fekvő részén bekövetkező nagyszámú haláleset okát. Ezen a szakaszon marokkóiak és szubszaharaiak próbálkoznak az átkeléssel, de a jelentés a szíriaiakat és a jemenieket is említi.

Végül az algériai szakasz számait ismertetve megtudhatjuk, hogy itt leginkább fiatal algériaiak próbálkoznak, a migránstömeget szubszaharaiak, irakiak és palesztinok színesítik.

A migráció *push factorai* közül az alábbiak szerepelnek a jelentésben: fegyveres konfliktus, elszegényedés a pandémia miatt, (európai) cégek kizsákmányoló tevékenysége (!), elszegényedés a klímaváltozás miatt, nemi alapú erőszak, LMBTQ-közösség elleni erőszak, szociális jogokért való küzdelem, demokráciáért való küzdelem. Az nem derül ki a jelentésből, hogy például a demokratikus jogokért vagy a korrupció elleni küzdelemhez miért kell elhagynia valakinek a hazáját, és Spanyolországban kérni menedékjogot.

A jelentéssel kapcsolatban felvetődő problémák

A júliusban közölt részadatokra már a [The Guardian](#) is hivatkozott, a teljes évre vonatkozó jelentést pedig a neves [brit lapon](#) kívül egyebek mellett a [EuroNews](#) és a [Deutsche Welle](#) is idézte, ezért is tartjuk fontosnak kritikus szemmel vizsgálni a benne foglaltakat.

1. A jelentést szerzők és módszertani leírás nélkül publikálták. Az „elsődleges források” és a „mi adatbázisaink” kitétel magyarázatra szorul.
2. Látható, hogy a jelentés semmilyen kattintható, ellenőrizhető forrást nem használ, nagyjából túlélők és Afrikában élő rokonok elbeszéléseit tartalmazza, és az eltűnteket automatikusan halottnak véli.
3. A csónakszerencsétlenségek számát közli csupán, az egyes eseteket (akár dátumokkal együtt) nem sorolja fel.
4. Nem ad magyarázatot arra, hogy az egyes partszakaszokról elindulók indokai miért térnek el egymástól. Például a klímaváltozás, mint elvándorlási ok miért szerepel a kanári útvonal északi része tekintetében, a déli rész kapcsán pedig miért nem. Aligha reális, hogy a facsónakokon a Szubszaharából elindulók életkörülményeire ne hatna negatívan az éghajlat átalakulása.
5. A korábbi évekhez hasonlóan tetemes a különbség a szervezet és az ENSZ hivatalos adatai között 2021-et tekintve: a [Menekültügyi Főbiztosság](#) tavaly 1 130 főt regisztrált halottként és 841 főt eltűntként *mindhárom* mediterrán útvonalon összesen. A Nemzetközi Migrációs Szervezet adatai szerint pedig a [nyugat-afrikai útvonalon 955](#) fő, míg a [nyugat-mediterránon 324](#) fő halt meg vagy tűnt el. Látható, hogy ezek a számok nagyságrendekkel elmaradnak a Camino Fronteras 4 044-es adatától – akkor is, ha bizonyos, hogy a tavalyi rekordévnek tekinthető a kanári útvonalon.
6. Végezetül: kifejezetten aggályos, hogy egy alapos alátámasztás nélküli anyagra – a fentebb jelölt rangos orgánumon túl – mind az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága, mind az [ECRE](#) hivatkozik és azzal kapcsolatban nem fejt ki kritikát, így mintegy „felemeli” azt és megteremti a további hivatkozások alapját, mely kifejezetten árt a migráció volumenéről és kezeléséről szóló szükségszerű viták tárgyilagosságának.